

Bröd! Bröd! Mera bröd!

Hungerdemonstrationer över hela landet.

Emil Manus

1917

Den rörelse som nu pågår bland arbetarmassorna kommer att sätta djupa spår efter sig. På några veckor har arbetarvärldens psyke fullständigt förändrats. Som en stormväg, brusar över landet det fältrop, vilket alltid har förmått att samla massorna till revolutionära åtgärder: Bröd, bröd, mera bröd!

Är det samma hederliga, lojala arbetare, som i går ödmjukt böjde huvudet och bad, dessa som nu fordrar, kräver, kastar släggan, spettet, hyveln, vinkelhaken och tågar i väg att genom sin samlade massas imponerande antal sätta skräck i myndigheterna? Ja, det är samma arbetare - och dock inte desamma. Det fanns en tid - det var visst i går? - då de själva skötte arbetsvärktygen, och lät representanterna, riksdagsmännen, stadsfullmäktigen, landstingsmännen utan inblandning sköta det allmänna. Det bildades livsmedelskommissioner och kommittéer i alla kommuner, och arbetarna skickade fortfarande representanter och levde långt från tron på att själva direkt kunna påverka och föra till någon förbättring.

Regeringen, ämbetsmännen, alla de tusentals kommissionerna landet över, hade åtagit sig att lösa livsmedelsfrågan. Helt säkert löste man den, för kommittéledamöterna. Men för alla de tusentals arbetarna blev det allt knappare. Vi ska icke här relatera de häpnadsväckande priser som begärdes för i handeln förekommande förnödenheter, vi ska inte tala om de inknappningar som gjorts. För alla, som icke äro ekonomiska eller politiska speckhökare, står det i dag klart, att det nuvarande samhällssystemets speciella produktions- och distributionsform har gjort en erbarmlig bankrutt. Tiden och sinnena äro mogna för en omvälvning; den saken skall arbetarmassans fortsatte aktion nog sköta om. Bland militären finnas krafter i rörelse för att förena dem med arbetarklassens strävan, Hjärtat fröjdas! Mitt i all hungern och eländet brinner kamplusten, stridsglädjen!

Helt naturligt har demonstrationen i Stockholm, hur minimal den än var både till omfång och resultat, blivit en milstolpe på den väg, där Västerviksarbetarnas massaktion bildar det ståtligaste monumentet. I förra Brand påpekade vi den väsensskiljaktlighet som fanns mellan demonstrationen i Västervik och Stockholm. Västerviksarbetarna ställde krav och ställde hot bakom kravet; hotet som dels låg i att hela massan solidariskt och enigt stllde sig bakom sina kommittéerade som garanti för att det var allvarligt menat; dels i att om inte kraven beviljades inom viss tid skulle man allmänt nedlägga arbetet. Det är redan omtalat vilka förmåner man lyckades framtvunga och dagsprässen meddelar nu ytterligare att vissa grupper av arbetarna sedan krigets utbrott ökat sina löner med ända till 75 proc.

I Stockholm överläts det hela åt en kommitté. Vid uppvaktningen hos regeringen fick kommittén den "glädjande" underrättelsen att ett av kraven redan vore beviljat: maximipris på potatis, de övriga skulle övervägas. Ja, det blev verkligen maximipris på potatis! - med resultat att all potatistillförsel till de flästa städerna avstängdes, och t. o. m. det hos handlandena ineliggande lagret innehölls! Mjolk-Benzinger beklagade att man nödgats höja priset på mjölk, låvade ingen nedsättning, men kanhända man skulle tänka på att ransonera ut mjölken!

Vi överlämna tryggt åt våra läsrae att göra jämförelser mellan Stockholms- och Västervikstaktiken.

Tidningarna ha även vetat att berätta, hur misstron mot uppriktigheten i det nuvarande fördelningssystemet tagit sig direkta uttryck bland arbetarmassorna. Hur ska man också kunna ha tilltro till ett system, som är så upp- och nedvänt, att det inbjuder till att undansnilla inom landet existerande livsmedel?

- I kramfors ägde en demonstration rum med 3,000 deltagare. Efter demonstrationen undersöktes de närboende storböndernas potatiskällare och lager. Bönderna fingo sälja sina potatis till 10kr. tunnan, och mjölken låvade man sälja till 16 öre litern.

- I Värnamo var potatistillförseln avstängd. Bönderna uppgåvo att potatisen var förfrusen. Ett 50-tal äldre arbetare begåvo sig emellertid ut till en närbelägen by, Mossle, och inspekterade lagren. Och nu visade det sig att bönderna hade stora lager av potatis. 3,000 kg. potatis utlämnades, och säkerligen veta arbetarna i Värnamo nu, hur de skola avhjälpa potatisbristen. Hos en förmögen bonde gjordes även upptäckten att svinen utfodrades med frisk potatis. Trafiken hade pågått hela vintern.

- I Sävsjö, Småland, lade arbetarna beslag på en vagnslast potatis, vilka uppgavs skulle transporteras till Norrköping och användas som sättpotatis. Arbetarna misstrodde emellertid uppgiften, och växlade in vagnen på ett sidospår.

Över hela landet har under gångna veckan hungerdemonstrationer anordnats.

- I Norrköping har inte mindre än vid 3 tillfällen demonstrationer gått av stapeln. Fordringarna ha varit höjda löner och mera bröd.

- I Göteborg ha 2 större demonstrationer avhållits, med ett deltagarantal av 50-60,000. Vid mötet å Heden talade vår kamrat Henriksson och E. Malmsjö. Västervikskraven underströks, samt antogs en uppmaning till landets alla "arbetarorganisationer att behandla frågan om allmän arbetsnedläggelse, som maktmedel."
 - I Linköping krävde 3,000 demonstranter ändring i förhållandena.
 - I Kolsva tågade 500 arbetare i slutna trupp till brukskontoret och krävde ändring.
 - I Eskilstuna deltog 7,000 i demonstrationen.
 - I Jönköping deltog 5000 arbetare.
 - I Halmstad demonstrerade 6,000, stämningen upphetsad. Internationalen överröstade flera gånger borgmästarns tal.
 - I Oskarshamn deltog 3,000 deltagare.
 - I Söderhamn samlades arbetarna kl. 3 på måndagen med standar: "Vi fordra mera bröd, ty utan bröd kunna vi inte arbeta!" 2,000 deltagare.
 - I Falun 2,700. Man hotade bl. a. att taga barnen från skolorna om ej mera bröd gavs.
 - I Sundbyberg samlades på tisdagsmorgonen 3,000 arbetare. Man lyckades driva ned ved- och kolpriserna. Då fabriken Kronans arbetare återkommo vägrades de tillträde till arbetsplatsen. Inför arbetarnas eniga uppträdande måste direktören dock släppa in arbetarna.
 - I Uppsala besökte 4,000 arbetare Hungerskjöld.
 - I Enköping deltog 1,000 personer.
 - I Nyköping 3,000 personer.
 - I Härnösand demonstrerade 3,000. Arbetarna genomsökte livsmedelsaffärernas lager. Leven utbringades för ryska revolutionen.
 - I Bollnäs deltog 2,500.
 - I Motala 3,000.
 - I Katrineholm deltog 3,000. Arbetarkommunens ordf., en f. d. arbetare, "tog avstånd", då han skulle läsa upp resolutionen. I ett anförande beklagade han att han ej hade en aning om att demonstrationen skulle bli, att han var emot resolutionen, som "ställde upp så orimliga krav". Resolutionen var av liknande lydelse som den i Västervik.
 - I Nässjö deltog 2,000.
 - Sundsvall 1,000.
 - I Södertälje 5,200.
 - I Malmö deltog 30,000. Gustav Sjöström framförde kravet på Amaltheamännens frigivning, samt högre lön och kortare arbetstid.
 - I Borås 4,000 personer.
 - I Örebro samlades 12,000 deltagare. Utom brödresolutionen underströks även kravet på frigivandet av alla politiska fångar.
- Vi ha endast antecknat demonstrationerna å de större platserna, under den gångna veckan. Men det åvan relaterade ger en god bild av stämningen i landet. Spontant har denna rörelse sprungit fram. Ingen centralledning har dirigerat den. På de flesta platserna har man lagt ned arbetet, samlats som man gick och stod, i arbetskläderna. Vi skola icke profetera. Men Ryssland ligger nära och lärdomen därifrån har allmänt diskuterats. Våren ger tro och hopp åt falnade sinnen. Våren har kommit till Ryssland, varför skulle den inte också kunna komma till Sverige?
- Ropet på en generaluppörelse med de olidliga förhållandena blir också för varje dag allt starkare. Kravet på att arbetarnas ekonomiska organisationer ska träda fram som ryggrad i den nu påbörjade aktionen växer sig fram. Som ett steg i denna riktning får man räkna Lunds arbetarorganisationers representantskaps uppfordran till Landsorganisationen att sätta igång en energisk aktion för förkortning av arbetstiden.

Det Anarkistiska Biblioteket

Emil Manus
Bröd! Bröd! Mera bröd!
Hungerdemonstrationer över hela landet.
1917

Allarm 1917-06-05

sv.anarchistlibraries.net